

Диса Олена Вікторівна
к.психол.н., доц., доцент кафедри
філософії та політології
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ПРОБЛЕМА ДОВІРИ ГРОМАДЯН ДО ПОЛІЦІЇ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ В УКРАЇНІ

«Ми відчуваємо довіру до тих людей, які, як ми думаємо, розуміють більше, ніж ми, і які, як ми віримо, передбачають майбутнє... і коли положення стає небезпечним, здатні знайти вихід із нього і своєчасно прийняти рішення. Тому ми і гадаємо, що правильно доручити їм своє благополуччя, надбання і дітей»

Цицерон

В умовах соціально-економічних трансформацій в Україні зростає потреба в поліпшенні роботи Національної поліції як одного з важливих інститутів державної влади. Це пов'язано з необхідністю встановлення принципово нових відносин між органами внутрішніх справ і громадянськістю на основі демократизації і партнерства, що сприятиме підвищенню ефективності виконання працівниками поліції своїх професійних обов'язків. На сучасному етапі реформування правоохоронної системи довіра населення до поліції виступає важливим механізмом розвитку демократичних відносин в країні. Сучасна концепція розвитку правоохоронних органів передбачає формування партнерських, довірчих відносин між поліцією і громадянами, налагодження комунікації між ними. Саме тому виникає потреба в науковому осмисленні проблеми довіри до влади і правоохоронних органів.

Питання довіри до влади і безпосередньо до правоохоронних органів розглянуто в багатьох наукових працях, однак, сучасні соціологічні дослідження показують, що рівень довіри до поліції серед населення не достатньо високий. Тому попередні наукові положення стосовно цієї проблеми вимагають переосмислення та пошуку нових підходів.

Соціально-психологічний аспект довіри розглядався багатьма вченими, насамперед західними (вченими (Е. Аронсон, М. Бубер, Е. Гідденс, М. Лума, Д. Майерс, А. Г. Маслоу, Е. Пратканіс, К. Р. Роджерс, А. Селігмен, Е. Фромм, Ф. Фукуяма, Р. Чалдіні, П. Штомпка, Е. Еріксон та ін.). Серед вітчизняних дослідників проблемі довіри присвятили свої наукові праці І.Ф. Аметов, В.П. Зінченко, І.А. Ільїн, В.В. Козлов, Б.З. Мільнер, А.А. Реан, Б.А. Рутковський, Т.П. Скрипкіна та ін..

Незважаючи на значний обсяг дослідницької роботи, проблема довіри не має загальнонаукової парадигми вивчення та дослідження. Проте, встановлення специфіки взаємозв'язку між загальним та індивідуальним рівнем довіри громадян до поліції, дослідження психологічних характеристик їх взаємодії є дуже

важливими аспектами теорії і практики юридичної і психологічної науки.

Кожна людина розуміє, що важлива умова нормальної життєдіяльності – це навчитися довіряти собі та іншим, життю загалом. Однак у процесі життя та міжособистісних стосунків постійно виникають складні ситуації, протиріччя, від розв'язання яких залежить подальша доля людини. Особливо це важливо у взаємодії між громадянами і представниками правоохоронних органів, оскільки результати цієї взаємодії формують імідж поліції та загальний рівень довіри. За Т. Говіром довіра визначається як упевненість в тому, що навколишній світ і його мешканці не мають наміру заподіяти шкоду [4, с. 48]. Але важко уявити собі щоб такий рівень довіри сформувався у громадян нашої країни до поліції у період соціально-економічних перетворень.

Довіра є однією зі складових соціального капіталу країни. Ф. Фукуяма вважає, що функціональність довіри можна розглядати в різних аспектах – особистісному і суспільному. На особистісному рівні довіра задовольняє базові людські потреби, і перш за все потребу індивіда в онтологічній безпеці, забезпечуючи соціальне і психологічне благополуччя при взаємодії із зовнішньою реальністю [2, с. 52].

З точки зору Е.А. Хорошилової головною соціально-психологічною функцією довіри є комунікативність. На погляд дослідниці, комунікативні процеси взаємодії людей неможливі без довіри, бо саме довірливе спілкування є основою всіх можливих шляхів зближення людини з людиною [3, с. 12]. На наш погляд, комунікативна функція довіри є основою ефективної взаємодії між громадянами і працівниками поліції, оскільки кожний акт такого спілкування завжди формує відповідну міру довіри, без якої робота поліції буде лише формальною.

Довіра до поліції є, водночас, головною умовою формування почуття соціальної безпеки громадян. За умов створення безпеки життя у людей знижується рівень страху, агресії, ворожого ставлення до оточуючих. Коли людина почуває себе у безпеці, вона перестає постійно думати про те, що треба захищати себе та своїх рідних, вона знає, що у складній правовій ситуації її захистить закон і представники правоохоронних органів. Почуття соціальної безпеки відкриває шляхи для ефективної взаємодії, саморозвитку, професійної реалізації, творчості. Тому формування ефективної взаємодії населення і поліції перш за все вигідно самої поліції, оскільки при високому рівні довіри до поліції може значно знижуватись рівень злочинності в країні.

Від того, наскільки громадяни будуть довіряти працівникам органів внутрішніх справ, від рівня взаємодії громадян з органами правопорядку буде залежати успішне функціонування самого інституту поліції як органу правового захисту громадян та правопорядку.

1. Василець Н.М. Довіра як підґрунтя толерантності у психолого-педагогічної взаємодії // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія психологічна. – № 1, 2012. – С. 114 – 121.

2. Фукуяма Ф. Доверие. Социальные добродетели и созидание благосостояния / Ф. Фукуяма // Новая индустриальная волна на Западе. Антология / под ред. В.Л. Иноземцева. – М.: Academia, 1999. – 640 с.

3. Хорошилова Е.А. Феномен субъективной значимости другого человека: автореф. дис. на соискание учён. степ. канд. психол. наук / Е.А. Хорошилова. – М., 1984. – 23 с.

4. Govier P. Distrust as a practical problem / P. Govier // Journal of social philosophy. – Vilanova, 1992. – Vol. 23. – № 3.